Hogere btw en toeristentaks zetten Idfa onder druk: ‘In plaats van TikTokfilmers moeten filmmakers ruimte krijgen’

Amsterdam prijst zich uit de markt voor cultuurevenementen. Documentairefestival Idfa slaat alarm. Door hogere hotel-btw en exploderende toeristenbelasting wordt het steeds moeilijker internationale evenementen te organiseren, zegt directeur Cees van ’t Hullenaar.

Idfa-directeur Cees van ‘t Hullenaar (l): ‘Evenementen als Idfa zijn hét tegenwicht om vertrutting en verloedering van de binnenstad tegen te gaan. Een tegenwicht tegen het soort toerisme dat we niet willen. ’Bron foto Senna Hansen

Dit artikel is geschreven door**Herman Stil**
is economieverslaggever van Het Parool
Gepubliceerd op 17 oktober 2026, 03:01

Het is druk in het Volkshotel, waar uitcheckende gasten en bezoekers die een werkplek-met-koffie zoeken door elkaar lopen. Het voormalige krantenkantoor aan de Wibautstraat is volgende maand opnieuw een van de uitvalsbases van het internationale documentairefestival Idfa, dat sinds 1988 in Amsterdam wordt gehouden.

“Dit is de plek waar we jonge filmmakers ontvangen,” zegt Idfa-directeur Cees van ‘t Hullenaar. “Mensen die hun eerste film hebben gemaakt of deelnemen aan de Idfacademy voor jong talent. Die vinden het heel prettig om hier te verblijven.” Het is lang niet de enige plek waar het filmfestival neerstrijkt – met vorig jaar 264.000 bezoekers is Idfa na ADE het grootste cultuurevenement in de hoofdstad.
Maar hoelang nog? Naast allerwegen gestegen kosten voor energie, huur, personeel en voedsel rijzen de verblijfskosten de pan uit. Idfa neemt traditioneel reis en verblijf voor genodigden voor zijn rekening – de komende editie ongeveer 2500 filmprofessionals uit zo’n 80 landen.

“Dat gaat om mensen achter grote, belangrijke documentaires die hier in première gaan of van producties die in onze competities zitten,” zegt Van ’t Hullenaar. “Ze nemen deel aan discussieprogramma’s, wonen vertoningen bij, gaan in gesprek met de zaal, op zoek naar producenten en financiers of brengen films onder de aandacht van potentiële kopers.”

Half miljoen verblijfskosten

Vóór corona nodigde Idfa ruim 3000 gasten uit, twee jaar geleden nog 2900, vorig jaar 2600. “Het worden er door de gestegen verblijfskosten jaarlijks minder. Dit jaar gaan die kosten richting vijf ton. Vergeleken met de vorige keren is dat zestig- tot tachtigduizend euro meer, terwijl er minder mensen komen.”

> **‘Ze zeggen: ontzettend leuk dat we in jullie programma zitten, maar we kunnen het ons niet veroorloven erbij te zijn’**
>
> Idfa-directeur Cees van ’t Hullenaar

Nog eens eenzelfde aantal professionele bezoekers reist en verblijft op eigen kosten. “Grote omroepen als BBC, ZDF of Arte kwamen altijd met vijf, zes mensen. Nu sturen ze er hooguit één. Kleinere stations haken helemaal af. We krijgen steeds terug: Amsterdam is te duur.”

Voor individuele filmmakers en producenten is het nog veel moeilijker om naar Amsterdam te komen. “Documentairemakers zijn niet de beste verdieners in de wereld. Hun productie wordt hier vier, vijf keer vertoond. Dat zijn vijf overnachtingen. Ze zeggen: ontzettend leuk dat we in jullie programma zitten, maar we kunnen het ons niet veroorloven erbij te zijn.”

Van ’t Hullenaar weet wat filmfestivals als NFF (Utrecht) en IFFR (Rotterdam) aan verblijfskosten kwijt zijn. “Het is hier ongelooflijk veel duurder om een festival te organiseren. En Amsterdam maakt het alleen maar duurder.”

Want het zijn niet de hotels die het onderste uit de kan halen. Volgens recente cijfers van hoteladviseur Horwath dálen kale kamerprijzen juist, in de hoofdstad vorig jaar gemiddeld 3,7 procent tot 155 euro. Dit jaar verwacht Horwath een afname van nog eens 2,5 procent.

Daarentegen stijgen belastingen en heffingen snel. Per saldo betalen hotelgasten daardoor volgens Horwath nu al gemiddeld 8 procent méér voor een kamer dan een jaar geleden.

Zo steeg in januari, om het landelijke begrotingstekort te dempen, de btw op hotelovernachtingen van 9 naar 21 procent. “Dat maakt kamers in een klap 12 procentpunt duurder,” zegt Van ’t Hullenaar. “Wíj kunnen voor onze gasten de btw aftrekken. Maar veel mensen die zelf hun reis regelen, kunnen dat niet of doen dat niet omdat dat lastig is vanuit het buitenland.”

Toeristenbelasting naar 20 procent

Daarnaast verhoogde Amsterdam in grote stappen de toeristenbelasting, van 5 procent van de kamerprijs in 2018 naar 12,5 procent nu. Volgend jaar moet de toeristentaks naar 16 procent, in 2031 naar 20 procent. Allemaal om de lege stadsschatkist te vullen. En in de – tot nu ijdele – hoop dat daardoor minder toeristen naar de stad komen.

Van ’t Hullenaar: “We worden daardoor uit het centrum gedwongen. Terwijl cultuur juist een plek hoort te hebben in de binnenstad, in plaats van Nutellawinkels en coffeeshops. Evenementen als Idfa zijn hét tegenwicht om de vertrutting en verloedering van de binnenstad tegen te gaan. Een tegenwicht tegen het soort toerisme dat we niet willen.”

De stijging van de verblijfskosten heeft volgens de Idfa-directeur nu al impact op het programma. “Omdat onze inkomsten niet stijgen, moeten we evenementen schrappen. Dat wordt een vicieuze cirkel. Minder films betekent minder voorstellingen, minder publiek en dus minder inkomsten.” Vorig jaar gingen de ticketprijzen al omhoog.

Idfa ontvangt jaarlijks circa 2,5 miljoen euro subsidie, waarvan ruim 930.000 euro van Amsterdam. “De helft van onze subsidie gaat al niet meer naar cultuuractiviteiten. Die gaat naar de jaarlijks stijgende huur van het Vondelparkpaviljoen (dat Idfa van de gemeente huurt) en hogere hotelkosten. Subsidiegeld dat vervolgens weer terugvloeit naar de gemeente. Van ‘t Hullenaar: “Ik vind dat vestzak-broekzak; niet consequent.”

Meer subsidie om programma overeind te houden

De rest van de inkomsten komt van partners, sponsoring en recettes uit het festival en het eigen Documentaire Paviljoen. Vorig jaar werd op een begroting van 8,9 miljoen euro bijna 160.000 euro verlies geleden. Ook verloor Idfa bijdragen van overheidsfonds ClickNL en haakte Deloitte af als hoofdsponsor, wat tot bezuinigingen noopte.

“We zijn nu bezig met ons nieuwe beleidsplan en de subsidievraag voor na 2027,” zegt Van ’t Hullenaar. “Om hetzelfde te kunnen blijven doen, is een behoorlijke subsidieverhoging onvermijdelijk.” Maar dat ligt moeilijk; Amsterdam hanteert de stelregel dat cultuursubsidies voor grote ontvangers maximaal 5 procent mogen stijgen. Den Haag heeft cultuursubsidies uitgebeend.

Job Heimans (r) van Volkshotel: ‘ Sommige hotels zullen het niet redden. Hotels, die – met restaurants, bars en evenementen – extra kosten maken om iets te betekenen voor de stad zijn als eerste aan de beurt. ’Bron Senna Hansen

Vóór corona trok het documentairefestival rond de 300.000 bezoekers, inmiddels is dat een achtste minder. “Natuurlijk, je kunt een kleiner festival maken. Maar onze opdracht is nou juist om maatschappelijk relevante documentaires naar een groter publiek te brengen.” Aan een vertrek uit Amsterdam wil Van ’t Hullenaar niet denken: “De A van Idfa staat voor Amsterdam.”

Plekken voor cultuurevenementen verdwijnen

Maar het is de vraag of er straks nog plekken in Amsterdam overblijven waar cultuurevenementen als Idfa onderdak krijgen. Job Heimans van Volkshotel heeft er een hard hoofd in.

“Hotels hebben het grootste deel van de btw-verhoging dit jaar zelf geslikt om zich niet uit de markt te prijzen. Daardoor ligt het gemiddelde rendement nu nog maar rond de 2 procent. Daar komt de verdere verhoging van de toeristentaks straks bij. Daardoor zullen sommige hotels het niet meer redden. Hotels, die – met restaurants, bars en evenementen – extra kosten maken om iets te betekenen voor de stad zijn als eerste aan de beurt.”

“Die bedden verdwijnen niet; door de hotelstop zijn die veel te veel waard. Grote ketens zullen die hotels overnemen en vervolgens in de kosten snijden om de boel weer rendabel te krijgen. Zonder restaurant, zonder rol in de buurt, zonder plek voor evenementen als Idfa.”

> **‘Ik ben bang dat we straks met allemaal Easyhotels eindigen’**
>
> Job Heimans, Volkshotel

“Wat overblijft, is een uitgekleed hotelaanbod met een lagere kamerprijs. Waarmee juist die groepen bezoekers worden getrokken die voor drukte en overlast zorgen. Ik denk niet dat Amsterdam daar beter van wordt. Ik ben bang dat we straks met allemaal Easyhotels eindigen. Omdat er met echte hotels voor de stad geen boterham meer is te verdienen.”

Kostenverhogingen zorgen niet voor minder toeristen

Als dam tegen drukte en overlast hebben hogere kamerprijzen nooit geholpen. Terwijl de toeristenbelasting de afgelopen acht jaar 150 procent steeg – in de wensdroom dat het de toeristenstroom zou dempen – groeide het aantal hotelovernachtingen van 15,9 naar 22,3 miljoen.

Heimans: “We zitten de eerste acht maanden van dit jaar op exact dezelfde bezettingsgraad, bijna 78 procent, als in dezelfde periode in 2025. Terwijl in de

tussentijd de btw 12 procentpunt omhoog is gegaan. Kostenverhogingen zorgen niet voor minder toeristen."

"De hele druktediscussie wordt uitsluitend over de rug van hotels uitgevochten omdat de stad geen idee heeft hoe ze de overlast kan oplossen. In plaats daarvan jagen we dus de cultuurbezoeker weg. Begin nu eens met onderzoeken waar bezoekersstromen vandaan komen, welke groepen je wil behouden en welke niet en hoe je dat bereikt."

Speciaal cultuurtarief

Een apart, laag tarief toeristenbelasting voor cultuurevenementen, congressen en festivals zou de pijn kunnen verzachten. "Ik ben geen specialist," zegt Van 't Hullenaar, "maar zo'n maatregel lijkt mij interessant om bepaalde groepen die je juist in de stad wil hebben, te ontzien."

Hotelier Heimans is er geen voorstander van. "Als je het één goedkoper maakt, wordt het andere nog duurder. Zo werkt dat in Amsterdam. Wij willen toch een stad zijn waar iedereen gelijk is. De enige oplossing om dat te bereiken, is geen verdere verhoging."

Dat beaamt Van 't Hullenaar: "De verhoging van de toeristenbelasting – dus van onze verblijfskosten – maakt het voor Idfa moeilijker om in Amsterdam te opereren. Terwijl het voor de stad zó belangrijk is om in plaats van TikTokfilmers die patatzaken aanprijzen, filmmakers uit de hele wereld de ruimte te geven om maatschappelijk relevante zaken in beeld te brengen."

*Over de auteur: **Herman Stil** is redacteur economie bij Het Parool en schrijft onder meer over het Nederlandse bedrijfsleven, horeca, luchtvaart en de techsector. Tips of opmerkingen: stil@parool.nl.*